

Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.
Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie
ul. Diamentowa 15, 20-471 Lublin
tel. 81 445 21 00, faks 81 445 21 33

Dział Zarządzania Majątkiem Sieciowym
tel. 81 445 21 23, 81 445 22 48
lublin@psgaz.pl

DROGOWIEC Sp. z o.o.
ul. Zwierzyniecka 10 lok. 3
15-333 Białystok

Wasz znak:
Nasz znak: PSGLU.ZMDZ.763.052P.1.19

Lublin, 30.07.2019 r.

Dot.: warunków technicznych przebudowy sieci gazowej w związku z realizacją planowanej przebudowy drogi powiatowej nr 3162L na odcinku od ul. Chmielnej do ul. Bojarczyka wraz z budową/przebudową infrastruktury technicznej (kanalizacja deszczowa, kabel energetyczny nN) w Krasnymstawie.

W odpowiedzi na pismo PSG sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie Dział Zarządzania Majątkiem Sieciowym (ZMDZ) informuje, że przedmiotowa inwestycja koliduje z infrastrukturą gazowniczą, której jesteśmy operatorem. Wyrażamy zgodę na jej przebudowanie i w załączeniu przesyłamy warunki techniczne takiego zadania.

W przypadku pytań lub wątpliwości prosimy o kontakt z Szymonem Kamińskim – tel. 81 44 52 123 lub szymon.kaminski@psgaz.pl.

Z poważaniem

ZASTĘPCA DYREKTORA
ds. Technicznych
Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie

Paweł Motyka

Do wiadomości:

- Gazownia w Chełmie w.e.
- ZMDZ a/a

Załącznik:

- Warunki techniczne przebudowy sieci gazowej

Administratorem danych osobowych jest PSG sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Wojciecha Bandrowskiego 16, 33-100 Tarnów. Szczegółowa informacja nt. przetwarzania danych osobowych znajduje się na stronie psgaz.pl w zakładce o nas.

	<p style="text-align: center;">WARUNKI TECHNICZNE</p> <p style="text-align: center;">Budowy/Przebudowy/Remontu gazociągu i/lub istn. przyłączy średniego/niskiego ciśnienia Załącznik nr 1 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych</p>	<p style="text-align: right;">ZMS/137/2018/1/1</p>
--	--	--

Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.
ul. Wojciecha Bandrowskiego 16, 33-100 Tarnów

data wydania: 30.07.2019

Gdział Zakład Gazowniczy w Lublinie
ul. Diamentowa 15, 20-471 Lublin
tel. 81 445 21 00, faks 81 445 21 33
NIP 525 24 96 411
KRS 0000374001 REGON 142739519

.....
pieczęć jednostki wydającej Warunki Techniczne

WARUNKI TECHNICZNE

Przebudowy gazociągów niskiego ciśnienia z PE i ze stali

Nr PSGLU.ZMDZ.763.052P.19 (G-IZ)

I. CHARAKTERYSTYKA OBIEKTU

Miejscowość/ gmina/ dzielnica: * **Krasnystaw**

Ulica/ nr działki/ inne określenia miejsca: * **ul. Sobieskiego**

Jednostka eksploatująca: **Gazownia w Chełmie**

Rodzaj paliwa gazowego (wg grupy PN-C 04750, PN-C-04753):

☒ E ☐ -LW ☐ -LS ☐ -inny:

Informacja dodatkowa: * „Przebudowa drogi powiatowej nr 3162L na odcinku od ul. Chmielnej do ul. Bojarczyka wraz z budową/przebudową infrastruktury technicznej (kanalizacja deszczowa, kabel energetyczny nN) w Krasnymstawie”

II. STAN ISTNIEJĄCY OBIEKTU (dot. przebudowy/remontu*)

Ciśnienie (MOP) [kPa]: **10**

a. Gazociąg:*

- Odcinek **A-B**: Dn 40 stal, L=ok. 10 mb, wyk. 1992 r.
średnica i materiał, długość, rok budowy
- Odcinek **C-D**: Dn 40 stal, L=ok. 10 mb, wyk. 1992 r.
średnica i materiał, długość, rok budowy
- Odcinek **E-F**: Dn 40 stal, L=ok. 10 mb, wyk. 1992 r.
średnica i materiał, długość, rok budowy

b. Przyłącze:*

- Odcinek **G-H**: dn 40 PE, SDR 11, L=ok. 8 mb, wyk. 1997 r.
średnica i materiał, długość, rok budowy

	<p style="text-align: center;">WARUNKI TECHNICZNE</p> <p>Budowy/Przebudowy/Remontu gazociągu i/lub istn. przyłączy średniego/niskiego ciśnienia Załącznik nr 1 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych</p>	<p style="text-align: right;">ZMS/137/2018/1/1</p>
---	--	--

III. STAN DOCELOWY OBIEKTU

Ciśnienie (MOP) [kPa]: 10

a. Gazociąg:*

- Odcinek **A-B**: dn 50 PE-100 RC typ 2 (dwuwarstwowa) SDR 11, L=ok.12 mb
lokalizacja, średnica i materiał, długość
- Odcinek **C-D**: dn 50 PE-100 RC typ 2 (dwuwarstwowa) SDR 11, L=ok.12 mb
lokalizacja, średnica i materiał, długość
- Odcinek **E-F**: dn 50 PE-100 RC typ 2 (dwuwarstwowa) SDR 11, L=ok.12 mb
lokalizacja, średnica i materiał, długość

b. Przyłącze:*

- Odcinek **G-H**: dn 40 PE-100 RC typ 2 (dwuwarstwowa) SDR 11, L=ok.10 mb
lokalizacja, średnica i materiał, długość

c. Zalecenia dot. miejsc włączeń i prac przełączeniowych:* Włączenia realizować we wskazanych punktach za pomocą kształtek elektrooporowych do gazociągów polietylenowych oraz za pomocą przejść PE/stal do gazociągów stalowych. Prace przełączeniowe do czynnej sieci gazowej są pracami gazoniebezpiecznymi i wykonywane mogą być jedynie przez służby techniczne jednostki eksploatacyjnej PSG.

d. Zalecenia dot. armatury:* W zakresie koniecznej przebudowy odcinków gazociągów wymienionych powyżej nie występuje i nie należy przewidywać armatury zaporowo-upustowej.

e. Informacja dodatkowa:*

- Przeprowadzona analiza przebiegu sieci gazowej w obszarze realizowanej inwestycji drogowej wykazała konieczność jej przebudowania na wykazanych odcinkach z uwagi na kolizyjne usytuowanie gazociągu z projektowanymi elementami kanalizacji deszczowej. Zaznaczamy, że nie można wykluczyć kolizyjnego usytuowania na pozostałych skrzyżowaniach gazociągów z projektowaną siecią kanalizacji deszczowej. W takim przypadku kolizyjne gazociągi należy przebudować analogicznie jak te wykazane do przebudowy (również z zastosowaniem rury osłonowej).
- Przebudowywaną sieć prowadzić bezkolizyjnie w stosunku do nowego układu drogowego.
- Dodatkowo w związku z planowaną realizacją miejsc postojowych w miejscu lokalizacji istniejącego układu zaporowo-upustowego na sieci gazowej, konieczne jest jego przebudowanie (przed realizacją zamierzenia drogowego). Zmiana lokalizacji układu ze względu na jego specyfikę musi być realizowana przez służby techniczne Zakładu Gazowniczego – Gazownie w Chełmie. Inwestor/Wykonawca przebudowy układu drogowego powinien pisemnie zlecić Gazowni przebudowę układu zaporowo-upustowego na 7 dni przed rozpoczęciem robót ziemnych w tym rejonie (przebudowa zostanie wykonana przez Gazownię odpłatnie).
- Na pozostałym obszarze należy zachować istniejące przykrycie, oznakowanie sieci gazowej (słupki znacznikowe, tabliczki), a skrzynki uliczne (od sączków wężowych i armatury) dostosować do projektowanej niwelety terenu. Zastrzegamy sobie

bezwzględne prawo do rozebrania nawierzchni nad gazociągiem w przypadku prowadzenia prac eksploatacyjnych, włączeniowych i awaryjnych lub stwierdzenia jakiegokolwiek nieszczelności. W miejscach, gdzie istniejący teren będzie obniżany lub znacząco podwyższany, należy dokonać ewentualnej przebudowy sieci gazowej polegającej na jej zagłębieniu tak, aby zachować przykrycie na poziomie ok. 1,0 m - w takim przypadku należy wystąpić o rozszerzenie/uzupełnienie wydanych warunków. Konieczne jest zgłoszenie robót w rejonie gazociągów oraz zachowanie bezwzględnej ostrożności przy prowadzeniu robót budowlanych.

- Budowa elementów kanalizacji deszczowej i sieci energetycznej nN, tzn. zbliżenia i skrzyżowania z istniejącą siecią i przyłączami gazowymi, winny być wykonane w sposób bezkolizyjny w stosunku do infrastruktury gazowniczej ze szczególnym uwzględnieniem Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. „w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie” (Dz. U. 2013.640 z dnia 04.06.2013 r.).
- Zachować odległość poziomą od gazociągów min. 1,0 m dla sieci kanalizacji deszczowej oraz min. 0,5 dla pozostałych projektowanych sieci uzbrojenia podziemnego. Należy zachować odpowiednią odległość poziomą proj. studni, latarni oraz wpustów ulicznych od istniejącego gazociągu – min. 0,5 m pomiędzy obrysami rzutu obydwu urządzeń. Zwracamy także uwagę na konieczność zachowania odległości pionowej min. 0,2 m pomiędzy projektowanym rurociągami kanalizacji deszczowej i sanitarnej a istniejącym gazociągiem.
- Kąt skrzyżowania projektowanego uzbrojenia z gazociągiem nie powinien być mniejszy niż 60°. Należy dążyć, aby kąt ten zbliżony był do 90°.
- Planowane przewierty pod budowę kanalizacji w rejonie gazociągów winny być poprzedzone szczegółową analizą przebiegu sieci gazowej w danym miejscu.
- Zaznaczamy, że nie można wykluczyć, iż rzeczywisty przebieg sieci gazowej może odbiegać wskazanemu na mapie. W związku z tym należy odpowiednio zaplanować roboty ziemne (oraz ewentualne przewierty) w rejonie sieci gazowej i poprzedzić je wykonaniem przekopów kontrolnych. Szczegółowy harmonogram prowadzenia robót uzgadniać na bieżąco z Gazownią.

IV. WYMAGANIA DOTYCZĄCE REALIZACJI

1. Wymagania ogólne

Sieci gazowe należy projektować zgodnie z wymaganiami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r. poz. 640) oraz Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1422 z późn. zm.).

	WARUNKI TECHNICZNE Budowy/Przebudowy/Remontu gazociągu i/lub istn. przyłączy średniego/niskiego ciśnienia Załącznik nr 1 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych	ZMS/137/2018/1/1
---	--	------------------

Sieci gazowe powinny być budowane z zastosowaniem wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu lub udostępnionych na rynku krajowym zgodnie z wymaganiami Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 1570).

2. Wymagania dot. technologii budowy

- Wszelkie prace wykonywane w sąsiedztwie sieci gazowej prowadzić ręcznie w uzgodnieniu i pod kontrolą Gazowni w Chełmie - ul. Piwna 5, 22-100 Chełm. O terminie prowadzenia prac należy powiadomić pisemnie Gazownię z 7-dniowym wyprzedzeniem.
- Sieć gazową układać w odległości poziomej min. 0,5 m od elementów uzbrojenia podziemnego, krawędzi jezdni, krawężników, granicy działki lub innych przeszkód terenowych. Sieć w rejonie budynków winna przebiegać z zachowaniem bezpiecznej odległości min. 1,5 m.
- Głębokość posadowienia gazociągu powinna być taka, aby była zachowana odległość pionowa od górnej ścianki rury do powierzchni terenu od 0,8 – 1,1 m, do powierzchni jezdni min. 1,0 m oraz do dolnej warstwy podbudowy drogi - min. 0,5 m. Nawierzchnia nad siecią powinna być rozbieralna, przepuszczająca gaz.
- Przejście gazociągiem pod jezdnią wykonywać z wykorzystaniem rury osłonowej wg. typowych rozwiązań stosowanych na terenie działania Oddziału Zakładu Gazowniczego w Lublinie.
- Należy unikać stosowania rur ochronnych na sieci gazowej.
- Zakres koniecznej przebudowy oraz docelową lokalizację sieci dostosować do projektowanego zagospodarowania terenu.
- Sieć gazową poddać próbie wytrzymałości i szczelności zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26.04.2013 w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. R.P. 2013 poz. 640) oraz Normą PN-EN 12327 „Infrastruktura gazowa. Próby ciśnieniowe, procedury uruchamiania i unieruchamiania. Wymagania funkcjonalne” i wymogami Standardu Technicznego ST-IGG-0301 „Próby ciśnieniowe gazociągów z PE o maksymalnym ciśnieniu roboczym do 0,5 MPa włącznie”.
- Oznakowanie trasy gazociągu winno uwzględniać wymogi pakietu Standardów Technicznych ST-IGG-1001-1004.
- Sieć gazową wykonywać w reżimie wykopu otwartego i/lub za pomocą przecisku/przewiertu z wykorzystaniem rur o zwiększonej wytrzymałości lub za pomocą rury osłonowej.
- Gazociągi wyłączone z eksploatacji należy odgazować poprzez przedmuchanie gazem obojętnym – zlikwidować poprzez wydobycie z ziemi lub zaślepić i pozostawić w gruncie.

3. Gazociągi i przyłącza z PE*

Gazociągi i przyłącza z PE należy projektować i wykonywać zgodnie z regulacją PSG sp. z o.o. „Zasady projektowania gazociągów oraz budowy, technologii zgrzewania i napraw polietylenowych sieci gazowych”. Sieć gazową polietylenową wykonać z rur wg. normy PN-EN 1555-2 Systemy przewodów rurowych z tworzyw sztucznych do przesyłania paliw gazowych.

	<p style="text-align: center;">WARUNKI TECHNICZNE</p> <p style="text-align: center;">Budowy/Przebudowy/Remontu gazociągu i/lub istn. przyłączy średniego/niskiego ciśnienia Załącznik nr 1 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych</p>	<p style="text-align: right;">ZMS/137/2018/1/1</p>
---	--	--

Rury dn 25 – 63 łączyć przez zgrzewanie elektrooporowe z zastosowaniem kształtek PE wg. normy PN-EN 1555-3. Powyżej tej średnicy możliwe jest łączenie rur poprzez zgrzewanie doczołowe.

4. Gazociągi i przyłącza stalowe. Wymagania z zakresu spawalnictwa*:

Gazociągi i przyłącza stalowe należy projektować i wykonywać zgodnie z regulacją PSG sp. z o.o. „Zasady budowy, technologii spajania i napraw stalowych sieci gazowych”. Odcinki te wykonać z rur stalowych wg. PN-EN ISO 3183 lub PN EN 10216-1 o granicy plastyczności $R_t \geq 245$ MPa w izolacji 3LPE N-v wg. PN-EN 10288. Połączenia rur stalowych wykonać w izolacji klasy C30 PN-EN 12068. Rury stalowe łączyć za pomocą spawania elektrycznego zgodnie z zatwierdzonymi przez operatora gazociągu instrukcjami WPS. Połączenia PE/stal winny uwzględniać wymogi Standardu Technicznego ST-IGG-1101 „Połączenia PE/stal dla gazu ziemnego wraz ze stalowymi elementami do włączeń oraz elementami do przyłączy”.

5. Ochrona przeciwkorozyjna* (nie dotyczy dla sieci z PE)

a. Ochrona bierna*

- Ochronę bierną należy projektować i wykonywać zgodnie z regulacją PSG sp. z o.o. „Zasady projektowania i budowy ochrony przeciwkorozyjnej stalowych sieci gazowych”.

Rodzaj powłoki izolacyjnej na części liniowej gazociągu (typ/rodzaj) powłoki taśmowe (izolacja nawojowa) w klasie izolacji B30, C30 lub C50 zgodnie z normą PN-EN 12680. W przypadku realizacji odcinka sieci stalowej - izolacja rur fabryczna polietylenowa trójwarstwowa wg DIN 30670.

- Rodzaj powłoki izolacyjnej na połączeniach spawanych (typ/rodzaj) - za pomocą materiałów termokurczliwych wg PN-EN 12068.
- Rodzaj powłoki izolacyjnej na armaturze (typ/rodzaj) – zgodnie z normą PN-EN 12068.
- Kryteria odbiorowe powłoki izolacyjnej – zgodnie z normą PN-EN 12068.

b. ~~Ochrona katodowa*~~

- ~~▪ Ochronę katodową należy projektować i wykonywać zgodnie z regulacją PSG sp. z o.o. „Zasady projektowania i budowy ochrony przeciwkorozyjnej stalowych sieci gazowych”.~~
- ~~▪ Wg odrębnych Warunków Technicznych Przebudowy/Remontu sieci gazowej poprzez montaż/remont Systemu Ochrony Katodowej (Załącznik 5 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych).*~~

6. Wymagania w zakresie stosowanych wyrobów

- Wyroby budowlane powinny być oznakowane oznakowaniem CE lub znakiem budowlanym B zgodnie z art. 5 ustawy o wyrobach budowlanych (tekst jednolity Dz. U. 2016, poz. 1570) i posiadać deklaracje właściwości użytkowych sporządzone przez producenta lub jego upoważnionego przedstawiciela.
- Własności materiałowe i wytrzymałościowe wyrobów budowlanych metalowych powinny być potwierdzone w dokumentach kontroli, świadectwie odbioru 3.1 zgodnie z PN-EN 10204 Wyroby metalowe - Rodzaje dokumentów kontroli.

	WARUNKI TECHNICZNE Budowy/Przebudowy/Remontu gazociągu i/lub istn. przyłączy średniego/niskiego ciśnienia Załącznik nr 1 do Instrukcji wydawania Warunków Technicznych budowy, przebudowy i remontu sieci gazowych	ZMS/137/2018/1/1
---	--	------------------

7. Wymagania dla dokumentacji projektowej

Dokumentacja musi spełniać wymagania:

- Ustawy prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1332),
- Rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz.U. z 2012 r. poz. 462 z późn. zm.),
- Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 2 września 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy dokumentacji projektowej, specyfikacji technicznych wykonania i odbioru robót budowlanych oraz programu funkcjonalno-użytkowego (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1129)

V. UZGODNIENIA

Należy opracować projekt przebudowywanej sieci gazowej oraz uzyskać wymagane prawem budowlanym uzgodnienia i decyzje. Trasę przebudowywanej sieci gazowej uzgodnić na Naradzie Koordynacyjnej organizowanej przez właściwego terenowo Starostę. Szczegóły techniczne przebudowy ustalać z Gazownią i/lub ZMDZ. Dokumentacja projektowa wymaga uzgodnienia w Dziale Zarządzania Majątkiem Sieciowym (ZMDZ) - do uzgodnienia przedłożyć 2 egz. dokumentacji w wersji papierowej wraz z wersją elektroniczną projektu na płycie CD.

VI. DANE INWESTORA I WARUNKI FINANSOWANIA

- Dane Inwestora – Powiat Krasnostawski, ul. Sobieskiego 3, 22-300 Krasnystaw.
- Projekt oraz przebudowę gazociągu należy wykonać kosztem i staraniem Inwestora.
- Włączenie przebudowywanego gazociągu do czynnej sieci gazowej zostanie wykonane przez Gazownię odpłatnie, na zlecenie Inwestora. Wykonany gazociąg należy przygotować do włączenia zgodnie z wymogami Gazowni.
- Odpowiedzialność za uszkodzenie elementów istniejącej sieci gazowej podczas robót ponosi Inwestor. Ewentualne zniszczenia oznakowania istniejącej sieci gazowej należy odnowić po zakończeniu robót.

VII. UWAGI KOŃCOWE

- Niniejsze warunki techniczne są ważne 24 miesiące od daty wydania.
- Konieczne jest spisanie porozumienia, określającego zasady współpracy i warunki udostępnienia Inwestorowi obcemu gazociągu będącego własnością PSG sp. z o.o., w celu usunięcia kolizji w zakresie niezbędnym do realizacji inwestycji przez Inwestora.
- Jeśli przedmiotowa inwestycja będzie realizowana na podstawie decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej (decyzja ZRID) uzyskanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych nie jest wymagane uzyskiwanie zgód/umów na lokalizację przebudowywanej sieci gazowej wg. metodologii PSG sp. z o.o.. Decyzja ta nakłada na właściciela lub użytkownika wieczystego nieruchomości obowiązek

udostępniania nieruchomości w celu wykonania czynności związanych z konserwacją oraz usuwaniem awarii ciągów, przewodów i urządzeń.

- W sytuacji gdyby inwestycja realizowana była w oparciu o inne przepisy (np. na pozwolenie na budowę) projektowanie przebudowy istniejącej infrastruktury gazowniczej na działkach prywatnych wymaga podpisania przez właścicieli działek, przez które mają przebiegać gazociągi stosownych umów i/lub ustanowienia służebności przesyłu wg. metodologii obowiązującej na terenie działania PSG sp. z o.o.
- Wzory dokumentów, o których mowa powyżej dostępne są w Zakładzie w Lublinie i zostaną przekazane na etapie opracowywania dokumentacji przebudowy infrastruktury gazowniczej.
- Przywołane instrukcje obowiązujące w PSG sp. z o.o. dostępne są na stronie internetowej <https://www.psgaz.pl/regulacje-wewnetrzne>
- Przywołane standardy techniczne IGG są do nabycia w Izbie Gospodarczej Gazownictwa ul. Kasprzaka 25, 01-224 Warszawa oraz do wglądu w Dziale Zarządzania Majątkiem Sieciowym PSG sp. z o. o. Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie.
- Wszelkie zmiany w Warunkach Technicznych może dokonać tylko jednostka wydająca niniejszy dokument na pisemny wniosek strony zainteresowanej.
- Niniejsze warunki są ważne jedynie z załącznikiem graficznym.

ZASTĘPCA DYREKTORA
ds. Technicznych
Oddział Zakład Gazowniczy w Lublinie

Paweł Motyka

Załączniki:

1. Mapa z zakresem zadania (tj. koniecznej przebudowy) 1 szt.

Sporządził:

Szymon Kamiński, e-mail: szymon.kaminski@psgaz.pl, tel. 0-81 44 52 123

VIII. PRZYJĘCIE DO REALIZACJI

Nazwa firmy/jednostki/Działu/Sekcji.....

Data/podpis.....

*) niepotrzebne skreślić lub wybrać/pozostawić właściwy opis

